

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

Духът прави силата

ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

ЗАЩИТА НА МАРКАТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ОТ НАЦИОНАЛНИТЕ СЪДИЛИЩА

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

Дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор“

Калин Кирилов Баталски

докторант на самостоятелна подготовка

по научна специалност „ИЗОБРЕТАТЕЛСКО, АВТОРСКО И ПАТЕНТНО

ПРАВО“, професионално направление 3.6 Право към

катедра „Частноправни науки“ на Юридическия факултет,

Университет за национално и световно стопанство

Научен ръководител:

Доц. д-р Божана Неделчева

София, 2022

Дисертационният труд е обсъден на Катедрен съвет на катедра „Частноправни науки“ на Юридическия факултет на Университета за национално и световно стопанство на 19.10.2021 г. и на 04.05.2022 г. и е насочен за защита в Научно жури.

Материалите по защитата са на разположение в сектор „Научни съвети и конкурси“ и на интернет страницата на Университета за национално и световно стопанство - София - www.unwe.bg .

СЪДЪРЖАНИЕ

1. СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.....	4
2. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.....	9
3. КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.....	11
УВОД.....	12
ГЛАВА I ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ, СЪЩНОСТ И ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА МАРКАТА КАТО ОБЕКТ НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ	12
Изводи	16
ГЛАВА II. МАРКАТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ КАТО УНИТАРНО ПРАВО	19
Изводи	24
ГЛАВА III ОПРЕДЕЛЯНЕ И ОБХВАТ НА КОМПЕТЕНТНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИТЕ СЪДИЛИЩА ПРИ ЗАЩИТА НА ПРАВА ВЪРХУ МАРКА НА ЕС	26
Изводи	34
ГЛАВА IV ГРАЖДАНСКОПРАВНА ЗАЩИТА НА ПРАВОТО ВЪРХУ МАРКА НА ЕС.....	38
Изводи	42
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	44
<u>4.</u> ДОКАЗВАНЕ НА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ТЕЗА	44
<u>5.</u> НАУЧНИ ПРИНОСИ.....	46
<u>6.</u> ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИЯТА.....	49

1. Структура на дисертационния труд

УВОД

ГЛАВА 1. ВЪЗНИКВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ПРАВНАТА ЗАКРИЛА НА МАРКАТА. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА ПРАВНАТА ЗАКРИЛА НА МАРКАТА

1. Възникване и историческо развитие на правната закрила на търговските марки
 - 1.1 Използване на знаците в търговията в Древността и Средновековието
 - 1.2. Възникване и развитие на законодателството за правната закрила на търговските марки
 - 1.3.1. Франция
 - 1.3.2. Великобритания
 - 1.3.3. Германия
 - 1.3.4. Съединените американски щати
 - 1.3.5. Русия
 2. Международни договори в областта на закрилата на марките
 - 2.1. Парижка конвенция за закрила на индустриалната собственост
 - 2.2. Мадридска спогодба относно международната регистрация на марки
 - 2.3. Споразумение за свързаните с търговията аспекти на интелектуалната собственост
 - 2.4. Договор за правото върху марка
 - 2.5. Ницска спогодба относно международната класификация на стоки и услуги за целите на регистрация на марки
 - 2.6. Виенска спогодба, учредяваща Международна класификация на образните елементи на марките
 3. Същност на марката като обект на интелектуалната собственост
 - 3.1. Източници на обективното марково право на България
 - 3.2. Видове марки
 - 3.3. Придобиване на правото върху марка
 - 3.4. Териториално действие на регистрацията. Срок на правото върху марка и прекратяване на правната закрила
 4. Изводи

ГЛАВА 2. МАРКАТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ КАТО УНИТАРНО ПРАВО

1. Възникване и развитие на производното право на ЕС в областта на правната закрила на марките
 - 1.1. Зараждане на идеята и първи проекти за марка на Общността
 - 1.2. Първа директива на Съвета (89/104/ЕИО) от 21 декември 1988 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките
 - 1.3. Регламент (ЕО) №40/94 относно марката на Общността от 20 декември 1993 година
 - 1.4. Директива 2008/95/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките
 - 1.5. Регламент (ЕО) № 207/2009 на Съвета от 26 февруари 2009 година относно марката на Общността
 - 1.6. Директива ЕС 2015/2436
 - 1.7. Регламент (ЕС) 2017/1001 от 14 юни 2017 година относно марката на ЕС
 - 1.8. Регламент 2018/626 на Комисията от 5 март 2018 година за изпълнение на Регламент 2017/1001
2. Принципи на правната закрила на марката на ЕС
 - 2.1. Принцип на съвместното съществуване
 - 2.2. Принцип на единния характер
 - 2.3. Принцип на автономията
 - 2.4. Принцип на кохерентността
 - 2.5. Принцип на недеформираната /ненарушената, ненакърнената/ конкуренция
3. Обща характеристика и особености на марката на ЕС
4. Основания за отказ на правна закрила върху марка на ЕС
5. Съдържание и ограничения на правото върху марка на ЕС
6. Изводи

ГЛАВА 3. ПРАВИЛА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА КОМПЕТЕНТЕН СЪД И ПРИЛОЖИМО ПРАВО ПРИ ЗАЩИТАТА НА ПРАВА ВЪРХУ МАРКА НА ЕС

1. Обща характеристика и особености на компетентността по спорове във връзка с нарушения на марка на ЕС
2. Съдилищата за марките на ЕС
3. Правила за определяне на компетентен национален съд

- 3.1. Особената връзка между Регламент 2017/1001 и Регламент 1215/2012
- 3.2. Видове основания за учредяване на изключителна международна компетентност по Регламент 2017/1001
 - 3.2.1. Съдилищата по постоянния адрес на ответника и по местонахождението на неговото предприятие
 - 3.2.2. Съдилищата по постоянния адрес на ищеца и по местонахождението на неговото предприятие
 - 3.2.3. Forum Nessesitates
4. Пророгация на компетентност
 - 4.1. Изрична пророгация
 - 4.2. Мълчалива пророгация
5. Компетентност относно временни и обезпечителни мерки
6. Териториална компетентност на съдилищата за марките на ЕС в държавите членки
7. Субсидиарна компетентност на други национални съдилища (чл. 134, във вр. с чл. 122, пар. 1 от Регламент 2017/1001)
8. Компетентност на Службата на ЕС за интелектуална собственост 192
 - 8.1. Искания за отмяна на марка на ЕС 192
 - 8.2. Искания за обявяване на марка на ЕС за недействителна
9. Конфликт на компетентности
 - 9.1. Отвод (възражение) за свързани иски (Exception de connexité)
 - 9.1.1. Исковите за нарушение на марката на ЕС
 - 9.1.2. Исковите за валидност се предявяват пред Службата на ЕС за интелектуална собственост.
 - 9.1.3. Насрещните иски се предявяват по национален ред.
 - 9.2. Спиране на производството пред съд за марките на ЕС, когато е сезирана Службата на ЕС за интелектуална собственост.
 - 9.3. Спиране на производството пред Службата на ЕС за интелектуална собственост.
 - 9.4. Отвод за висящ процес или Exceptio Litis Penditis (Lis Alibi Pendens)
10. Приложимо право по дела, свързани с нарушения на права върху марка на ЕС
 - 10.1. Същност на приложимото право
 - 10.2. Процедура по националното право
 - 10.2.1. Приложими процесуални правила по германското законодателство
 - 10.2.2. Процесуални правила по полското законодателство

10.2.3. Процесуални правила по френското законодателство

11. Изводи

ГЛАВА 4. ИСКОВЕ И ПРОЦЕСУАЛНИ МЕРКИ ЗА ЗАЩИТА НА МАРКАТА НА ЕС

1. Предметен обхват на компетентността на националните съдилища в областта на защитата на марките на ЕС

1.1. Характерни особености на гражданскоправната защита на правото върху марка на ЕС

2. Видове иски

2.1. Искове за нарушение на марка на ЕС и искове за опасност от нарушение в държавите, в които такъв иск е допустим съобразно разпоредбите на националното законодателство

2.1.1. Надлежна страна по иск за нарушение на марка на ЕС

2.2. Искът за установяване на опасност от нарушение

2.3. Искове за установяване на липсата на нарушение на марка на ЕС в държавите, в които такъв иск е допустим съобразно разпоредбите на националното законодателство.

2.4. Иск, образуван в резултат на обстоятелства, посочени в чл.11, ал.2 от Регламента за марките на ЕС.

2.5. Насрещни иски за отмяна или за обявяване на марка на ЕС за недействителна;

3. Презумция за валидност

4. Санкции според Регламент 2017/1001

5. Процесуални мерки за защита

5.1. Уредба на санкциите според Директива 2004/48

5.2. Видове мерки

5.2.1. Забрани

5.2.2. Поправителни и алтернативни мерки

5.2.3. Временни и предпазни мерки

5.2.4. Мерки за съхраняване (обезпечаване) на доказателствата

5.2.5. Обезщетение за действителни вреди

5.2.6. Съдебни разноси

5.2.7. Мерки за информиране на обществеността

5.2.8. Отговорност на доставчиците на интернет услуги

5.3. Обхват на мерките по българското законодателство

5.4. Правото върху марката като обект на обезпечение

5.5. Привременни мерки и мерки за граничен контрол

5.6. Обезщетение за вреди

5.7. Изземване на вещи - предмет на нарушение

5.8. Отговорност на третите лица и доставчиците

6. Изводи

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

Литература на български език:

Литература на чужд език:

Съдебна практика

2. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е в обем от 304 страници, ведно със заглавната страница, съдържанието и използваната литература. Общият брой на бележките под линия е 404. В труда се правят позовавания на 155 научни изследвания и богата съдебна практика на Съда на ЕС и българското законодателство, като се цитират и решения на германски, френски, британски и други съдилища. Библиографското цитиране е направено според правилата на Новия правописен речник на българския език на Българската академия на науките, като е възприето пълно изписване по отношение на градовете и в България.

Предметът на дисертацията се характеризира с изследване на правната уредба, свързана със защитата на марката на ЕС от националните съдилища, по-специално правилата за определяне на международната компетентност на различните правоприлагащи органи по делата, свързани с нарушения на марки на ЕС, приложимото по различните искиове право, както и особеностите на защитата на марката на ЕС от националните съдилища.

В основните задачи на труда влиза анализът кои правоприлагащи органи - на национално и на съюзно равнище са компетентни по различните видове искиове и да определи кое право следва да се приложи по различните искиови производства.

На следващо място е поставено изясняването на ролята на българските съдилища в качеството им на съдилища за марките на ЕС, както и ролята на съюзните институции, каквато например е Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост, компетентна по исканията за отмяна и недействителност на марки на ЕС. В тази връзка разпоредбите на Регламент 2017/1001 относно определянето на международната компетентност на правоприлагащите органи, независимо дали това са българските съдилища или съдилищата на друга държава членка или Службата за интелектуална собственост на ЕС, се прилагат с приоритет пред националните правни норми (в този смисъл е и изричната разпоредба на чл.15, ал.2 от Закона за нормативните актове).

Дисертационният труд изяснява отделните видове искиове и особеностите на гражданскоправната защита пред националните съдилища на държавите членки, като извън предмета ѝ остават въпросите на наказателната и административнонаказателната

защита на марката на ЕС. По отношение на тях се правят препратки и паралели, където и доколкото е необходимо във връзка с гражданскоправната защита.

Методите, върху които е изграден дисертационния труд са общонаучни и специални методи. От общонаучните методи се използват диалектическият, историко-правният и критико-аналитичният. Диалектическият метод допринася за обясняване на тенденциите в развитието на разглежданите правни явления, като същият присъства във всяка от главите. Посредством историко-правния метод се отразява еволюцията на нормативната уредба както на съюзно равнище, така и в националното законодателство на държавите членки, както и на страни извън Съюза в първата глава с цел да бъде по-изчерпателна общата картина в развитието на марковото законодателство. Чрез критико-аналитичния метод се прави оценка на българската правна уредба относно изследваната тема, като са направени препоръки *de lege ferenda* за нейното подобряване. Изведени са тези от правната доктрина по отношение на законодателните промени, принципите на марката на ЕС, компетентността и защитата, като за постигането на тази цел са използвани множество монографии, студии, статии и учебна литература на български, английски, немски и руски език. В тази връзка също е използван методът на критичния анализ на теоретични виждания.

От специалните научни методи е използван сравнителноправният метод, защото различните правни уредби предвиждат различни искиви производства за съдебна защита на марката на ЕС, като някои от тях не са предвидени в българското марково право.

Всеки от използваните в изследването методи дава възможност за задълбочено изясняване на поставените въпроси, обобщаване на тези, извеждане на изводи и аргументирано обосноваване на предложения, с които да се доведе до усъвършенстване на нормативната уредба на марковото законодателство в България.

В практически аспект изследването намира също своите приноси моменти, като доказва не само своето теоретично значение за изясняване на въпроса за защитата на марката на ЕС от съдилищата на държавите членки, но и своята практическа стойност. Тя се състои в направените предложения, изведени след обстойно съпоставяне и анализ на уредбата в българското законодателство и на останалите държави-членки на Съюза. Тези предложения *de lege ferenda* подчертани в

дисертацията биха могли да послужат за допълване и усъвършенстване на правната уредба на разглежданите явления в България. С тях се цели също разрешаването на реално възникнали проблеми и трудности, които забавят процедурите. Чрез тези предложения би се постигнало разширяване на защитата, бързина, процесуална икономия и др. На последно място трудът се стреми да е от полза както на практикуващите юристи, преподавателите и на студентите по право, така и на всички, които проявяват интерес към тази проблематика.

3. КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В структурно отношение дисертацията се състои от увод, четири самостоятелни глави и заключение. Всяка глава включва отделни раздели, параграфи и подпараграфи, съдържащи тематично структурирани заглавия. Главите са номерирани с римски цифри, а разделите, параграфите и подпараграфите - с арабски цифри.

УВОД

В увода е представен кратък преход на хармонизирането на законодателството в областта на индустриалната собственост в Европейската общност, по-късно Европейски съюз. Разгледан е предметът на изследването, методологията, научната новост, практическата значимост и актуалността на изследователската тема. Анализирани са нуждата от изследване на тази проблематика и нейната значимост за правоприлагането и правотворчеството.

ГЛАВА I ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ, СЪЩНОСТ И ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА МАРКАТА КАТО ОБЕКТ НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ

В първата встъпителна глава от дисертационния труд „Историческо развитие, същност и обща характеристика на марката като обект на интелектуална собственост“ е проследено на първо място историческото развитие на марките.

Някои автори отнасят възникването на марката в съвременния смисъл на марка (търговска марка) към X в. Първият законов акт, който урежда използването на марката се приема през 1266 г. в Англия, като с него хлебарите се задължават да маркират произвежданите от тях хлябове (Bakers Making Law). През Средновековието следва да се отчете силното влияние на гилдиите на занаятчиите и търговците, които поставят марки върху стоките си за да се разграничат техните стоки от производителите на нискокачествени стоки.

Във Франция развитието на търговията от 50-те години на XIX в. налага предприемането на законодателни стъпки към цялостна уредба на марките със „Закона за производството и стоките“ от 1857 г., с който се създава първата цялостна система на марките. Под формата на модел, подобен на описания в подробности в изследването, системата на марката продължава да действа и днес в бившите колониални територии на Франция.

Във Великобритания система за регистрация на марки е въведена за първи път през 1875 г. със Закона за регистрацията на марките, чието най-голямото достижение е въвеждането на официална регистрация на марки в Патентното ведомство на Обединеното кралство. През 1883 г. влиза в сила Законът за патентите и търговските марки, като впоследствие закони са приети през 1888, 1905, 1938 г. и на 10 октомври 1994 г., когато влиза в сила новият Закон за търговските марки на Великобритания, който действа и до днес.

Първият германски закон за марките е Законът за защита на марките, приет на 30 ноември 1874 г., като той прокарва системата за регистрация и проверка на марката. На 12 май 1894 г. е приет нов Закон за защита на търговските марки/стоковите означения, с който е съобразена и международноправната уредба в края на века. Със Закона за търговските марки от 1 януари 1995 г. е въведена система, която позволява да се правят опозиции след регистрацията на марка и система за осигуряване на защита на добре познати форми и индикации, която е еквивалентна на защитата срещу нелоялна конкуренция.

На 8 юли 1870 г. е приет в САЩ първият Федерален закон с наименование „Закон за търговските марки“, в който е уредена защитата на търговските марки, като законът е отменен като противоконституционен и на 3 март 1881 г. влиза в сила Законът за търговските марки. На 5 юли 1946 г. влиза в сила новия закон, станал известен с името „Закон на Ланам“, в който е отдадено значение не само на намерението за използването на марката, но също и на действителното ѝ използване. Възприет е принципът на проверка и публикуването на заявленията е въведено като изискване за регистрацията. Изрично е уреден в закона и въпросът за нарушението на правата върху марка.

В Руската империя още от 1830 г. действа т.нар. „Положение за марката на продуктите на руските фабрики и заводи“. През 1896 г. влиза в сила указът „За търговските марки“, в който изключителното право на търговска марка се появява във връзка с регистрацията ѝ в Министерството на търговията и промишлеността за срок 10 години с възможност за подновяване. След големите исторически промени, Съветът на народните комисари на РСФСР от 10 ноември 1922 г. издава резолюция „За търговските марки“, последвана от няколко правилници и резолюции до разпадането на СССР. От 1992 г. до 2008 г. действа нов Закон за търговските марки, като през 2008 г.

влиза в сила част четвърта от Гражданския кодекс на РФ, в която са уредени всички институти на правото на интелектуална собственост, вкл. и правото върху търговска марка.

По българските земи още преди Освобождението се наблюдава уредба в османското право с Устава на различителни знаци, които се удрят по фабричните индустриални произведения и по стоките от 1870 г., в сила от 1871 г. В Княжество България през 1893 г. е приет Законът за търговските и индустриалните марки (ЗТИМ), с който е въведена проверочната система. През януари 1904 г. влиза в сила вторият ЗТИМ със значително по-детайлна уредба за времето си с 60 члена, докато по това време германският закон има 25 члена, а френският – 23 члена. След идването на новата власт на 9 септември 1944 г. законът е отменен с влизането в сила на Закона за отменяването на всички закони, издадени до 9 септември 1944 г. и с Указа за производствените и търговските марки от 1952 г. През 1967 г. е обнародван Законът за търговските марки и промишлените образци. Характерно за него е възприемането единствено на понятието търговска марка, а понятието производствена марка престава да съществува. Със Закона за марките и географските означения от 1999 г. са уредени съдържанието на правото върху марка, условията и редът за регистрация на марките и географските означения, както и защитата срещу нарушения на права върху марка, видовете географски означения и др. Необходимостта от приемането на новия Закон за марките и географските означения от 2019 г. е във връзка със задължението на страната за транспониране на Директива (ЕС) 2015/2436 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2015 г. за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките.

В §2 е направен синтезиран анализ на всеки от актовете в международен план, който засяга марката, като са описани неговите съществени моменти и достижения.. Началото на международното сътрудничество в областта на индустриалната собственост се поставя с приемането и подписването на първия международен договор за закрила на обектите на индустриална собственост – Парижката конвенция за закрила на индустриалната собственост от 1883 г., в която са закрепени основните положения на правна закрила на индустриалната собственост, общите принципи, както и особените правила по отношение на закрилата на обектите на индустриалната собственост.

Мадридската спогодба относно международната регистрация на марки влиза в сила на 15 юли 1892 г. Наред с нея паралелно е разгледан и Протоколът относно Спогодбата, останал с названието „Мадридски протокол“, действащ от 1 април 1996 г. Тези два международни договора образуват т.нар. „Мадридска система“. Огромната заслуга на Спогодбата от Мадрид се състои в създаването за първи път на международна система, която осигурява закрила на марките.

Споразумението за свързаните с търговията аспекти на интелектуалната собственост (ТРИПС) представлява Приложение 1В от Споразумението за създаване на Световната търговска организация (СТО) от Маракеш, в сила от 1 януари 1995 г. Споразумението задължава държавите съдоговорителки да въведат в своето национално законодателство установените минимални стандарти относно обхвата на правна закрила на правата върху обекти на интелектуална собственост.

Договорът за правото върху марка влиза в сила на 1 август 1996 г. и е отворен за държави-членки на СОИС и за някои междуправителствени организации. Целите му се състоят в стандартизиране и оптимизиране на вътрешните процедури за регистрация на марки, като стремежът е административните процедури по заявяване, прехвърляне и подновяване на марки да станат по-опростени и по-предвидими.

Ницската спогодба относно международната класификация за стоки и услуги за целите на регистрация на марки е подписана на 15 юни 1957 г. и според нея стоките са разпределени в класове от 1 до 34, а услугите в класове от 35 до 45.

Виенската спогодба, учредяваща Международна класификация на образните елементи на марките има сходни разпоредби с тези от Ницската спогодба. Тя включва 29 категории марки, които съдържат образни елементи.

В §3 основният акцент е върху същността на марката като обект на интелектуалната собственост. Българският законодател първоначално бе възприел дефиницията за марка в чл. 9 от ЗМГО (отм.), която бе заложена в Първата директива 89/104 ЕИО на Съвета от 21.12.1988 г. за сближаване на законодателствата на страните членки относно марките, чиято уредба бе реципирана и от повечето държави-членки на ЕС. В резултат от замяната на изискването за графично представяне разпоредбата на чл. 9 бе изменена в новия Закон за марките и географските означения. Като цяло определението за марка според нашето законодателство поставя три изисквания за

регистрацията на марка: 1) да бъде знак; 2) този знак да има отличителен характер; 3) да може да бъде представен в регистъра на марките по начин, който да дава ясна и точна представа за предмета на закрилата.

В параграфа са изведени източниците на обективното марково право на Българи – вътрешни и външни (международни) и източници от правото на Европейския съюз. На базата на различни критерии са направени различни класификации на марките. Най-често срещаната класификация е според обекта на обозначаване, към които спадат търговските марки, марките за услуги, колективните и сертификатните марки. Следващият критерий за класифициране на марките е според броя на титулярите на марката, т.е. марките може да бъдат разделени на индивидуални и съвместни. Марките могат да се класифицират и в зависимост от вида на знака, който съставлява марка. Според вида на знака, съставляващ марката се разграничават словни марки, фигуративни марки, триизмерни марки, цветни марки, звукови марки и комбинирани марки. Марките могат да се разграничават и според реда на заявяване, като по този критерий те се разделят на национални, международни и регионални (марка на ЕС). В последната част на третия параграф е синтезирана правната закрила върху марката, като е представена Ницската класификация и практиката на СЕС, изискванията към заявката за регистрация на марка, териториалният и времевият обхват на закрилата.

Изводи

Проследяването на историческото развитие и въпросите за същността на марката целят добиването на една по-обща картина, но същевременно с това идеята е да се проследи развитието на защитата. Освен в някои страни от днешния Европейски съюз в първата глава от изследването е очертано и развитието на марковото право във Великобритания (доскоро член на Съюза), Руската федерация и Съединените американски щати, като целта е за да се направят по-обща изводи относно темповете на уредба и приносите на тези държави за марковото право в световен план. И след създаването на един по-широк поглед може да се направи изводът, че Франция освен с високата степен на уредба на патентите и при марките създава първата цялостна система, обединяваща модела на използването и на проверката със Закона за производството и стоките от 1857 г. В другите страни се наблюдава през 70-те години на XIX в. задълбочена, по-цялостна и подробна уредба. Впечатление правят особените режими – на употребата и регистрационните, които в тези държави се използват алтернативно, а понякога и паралелно. Това допринася за преценката до каква степен

последващата регистрационна система на Европейската общност е предпочетена и изведена при създаването на модела на марката на ЕС. В тази насока е необходимо да се отчетат достиженията на САЩ, където в голямата си част законодателните инициативи и промени са насочени към разширяването на защитата и постигането на висока ефективност при реализирането ѝ.

Специално е обърнато внимание на историческото развитие на марковото право в България, чиито традиции са по-стари от тези на редица други държави-членки на Съюза, а то е напълно равностойно в оценъчен план. Неговите достижения са видими, благодарение на малко разискваната, а понякога и напълно изключена в монографичните изследвания уредба на марките по българските земи преди Освобождението, по-специално в Устава на различителни знаци (от 1870 г., в сила от 1871 г.), които се удрят върху фабричните индустриални произведения и върху стоките, като този модел съдържа определение, система, а също и развита защита при нарушение. Цялостният исторически поглед на българското законодателство от зараждането му до наши дни спомага да се разбере защо последващата приспособимост към международните и съюзните актове не е спхождана от значителни трудности. Макар и България да става членка на Парижката конвенция след Първата световна война, Законът за търговските и индустриалните марки от 1903 г. предлага значително по-подробна и отговаряща на Конвенцията уредба в сравнение например с действащите по това време закони за марките в Германия и Франция. Законът за марките и географските означения от 1999 г. пък се стреми да бъде равнопоставен на равнището, на което са законодателствата на държавите-членки на Европейската общност (по-късно Европейския съюз), като българският законодател при създаването на този закон е взел предвид Първата директива и Регламент 40/94.

Развитието в международен план е обект на разсъждение в дисертацията заради своята изключителна важност, вкл. и за Европейския съюз, който също е страна по някои международни актове. Принципните въпроси, отнасящи се до марката се съдържат в Парижката конвенция за закрила на индустриалната собственост, Мадридска спогодба относно международната регистрация на марки и Протокола към нея. Наред с тях Споразумението за свързаните с търговията аспекти на интелектуалната собственост, Договорът за правото върху марка, Ницската спогодба относно международната класификация за стоки и услуги за целите на регистрация на марките и Виенската спогодба, учредяваща Международна класификация на образните

елементи на марките присъстват неизменно в труда и съобразяването с тях е задължително. От всички изброени за системата на марките и за уредбата на защитата фундаментално значение имат Парижката конвенция и Споразумението „ТРИПС“, които са оказали в най-голяма степен влияние както върху съвременното марково законодателство, така и върху наднационалното марково право на ЕС, част от което е предмет на изследване в следващата глава.

ГЛАВА II. МАРКАТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ КАТО УНИТАРНО ПРАВО

Втората глава е посветена на марката на Европейския съюз като унитарно право. В §1 е описана хармонизацията на законодателството в областта на интелектуалната собственост в ЕС и историческото развитие на марката на Общността. Отделено е специално внимание на зараждането на идеята и на първите проекти за марка на Общността. Процесите на хармонизация имат както предимства, така и недостатъци, които едно обединение като Европейския съюз успява да преодолее със създаването на марката на ЕС, защото така се надхвърлят пределите на хармонизацията на отделните национални закони за марките и се установява единно законодателство за марките в рамките на Европейския съюз. С нея се създава една наднационална /или транснационална/ система за защита на марките. В доктрината тази система е определена като много сполучлив модел и същевременно заявка да се върви към единна световна система за защита на марките, като са налице очаквания специалистите в областта на марките да могат да я използват като основа при изграждането на такъв световен модел. През юли 1959 г. Европейската комисия започва инициативата по унификация на правото на интелектуалната собственост. През 1964 г. е свикана работна група за изготвяне на споразумение, с което да се предвиди създаването на марка на Общността. Първият проект на директива от Съвета е публикуван през 1980 г.

В крайна сметка Първата директива на Съвета за сближаване на законите на съответните държави членки относно марките влиза в сила на 21 декември 1988 г. В Първата директива са уредени два типа разпоредби – от една страна такива, към които държавите членки нямат правомощия да добавят други условия, а от друга – разпоредби, които дават значителна свобода на действие на държавите членки. И не на последно място държавите членки остават свободни да определят последиците от отмяната или недействителността на марките.

Наред с приемането на Първата директива за хармонизиране на материалното национално право относно марките, премахването на пречките пред свободното движение на стоки и услуги, осигуряването на ненакърнена конкуренция в ЕС и създаването на единно европейско право е приет и Регламент (ЕО) № 40/94 на Съвета от 20 декември 1993 г. относно марката на Общността. В първия дял в общите

разпоредби на Регламента са уредени определението на марката на Общността, както и създаването на Ведомство за хармонизация във вътрешния пазар (марки и дизайни). Марката на Общността преследва двойна цел – от една страна, премахването на границите на националните права на собственост и придобиването на единна защита на марките в границите на Общността. Сближаването на националните права върху марки се третира като възможност за отслабване на конфликтите между марките за сметка на вътрешния пазар, но наред с това представя допълващи средства за реализиране на общия пазар. Другата цел е постигането чрез марката на Общността на икономическа интеграция, която да бъде реализирана като действаща система, а не да остане само теоретичен инструмент със своите единни условия за създаване на общ вътрешен пазар. В Регламента акцентът е върху това да се докаже, че марката на Общността е по-изгодна, отколкото националните марки. Това би се постигнало със система за регистрация, която същевременно е бърза, лишена от бюрократични тежести, но и прозрачна. Също и да бъде насочена не само към монополите, а от нея да се ползват спокойно и малките и средните предприятия.

На няколко пъти до приемането на консолидирания Регламент 207/2009, Регламент 40/94 е изменян, съответно, с Регламент (ЕО) № 3288/94 на Съвета, Регламент (ЕО) № 807/2003 на Съвета, единствено точка 48, Регламент (ЕО) № 1653/2003 на Съвета, Регламент (ЕО) № 1992/2003 на Съвета, Регламент (ЕО) № 422/2004 на Съвета и Регламент (ЕО) № 1891/2006 на Съвета. Специфичните изменения са обхванати в дисертационния труд.

Директива 2008/95/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките кодифицира Първата директива за марката на Общността без съществени изменения. Въведена е гаранцията, че регистрираните марки се ползват с една и съща закрила в правните системи на всички държави членки, като последните биха могли да предоставят разширена закрила. Абсолютна закрила следва да се предоставя на регистрирана марка, чиято функция именно е да гарантира марката като обозначение за произход при идентичност между марката и знака и между стоките или услугите. Закрила се предоставя и при сходство между марката и знака и между стоките или услугите.

Във връзка с множеството изменения на Регламент 40/94 след няколкогодишна работа на експертните групи е взето решение да се приеме един кодифициран регламент. Така на 26 февруари 2009 г. е приет Регламент №207/2009 относно марката на Европейския съюз. Сред целите на Регламента на първо място отново е въведена хармонизацията за завършването и доброто функциониране на вътрешен пазар и по този начин се цели да бъдат премахнати пречките пред свободното движение на стоки и пред свободното предоставяне на услуги. Сред основните задачи и на кодифицирания Регламент е закрилата, предоставена от марка на Общността, да бъде абсолютна при идентичност между марката и знака и между стоките или услугите. Същевременно, приложението на Регламента обхваща също и случаите на сходство между марката и знака и между стоките или услугите, като изрично е пояснено, че сходството следва да се тълкува във връзка с понятието вероятност от объркване.

С Директива (ЕС) 2015/2436 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2015 година за сближаване на законодателствата на държавите членки относно марките са направени изменения в Директива 2008/95/ЕО на Европейския парламент и на Съвета. В преамбюла към новата директива е отбелязано, че с Директива 2008/95/ЕО са хармонизирани материалноправни разпоредби в областта на марките с особена важност, засягащи най-пряко функционирането на вътрешния пазар и тези, които възпрепятстват свободното движение на стоки и свободата на предоставяне на услуги в Съюза. Транспонирането на Директивата налага на държавите членки да приемат националните закони и подзаконови разпоредби, необходими за привеждането в съответствие с членове 3 – 6, членове 8 – 14, членове 16, 17 и 18, членове 22 – 39, член 41 и членове 43 – 50 от Директивата в срок до 14 януари 2019 г., а по отношение на член 45 от Директивата - до 14 януари 2023 г.

Регламент (ЕС) 2017/1001 на Европейския парламент и на Съвета относно марката на Европейския съюз влиза в сила на 1 октомври 2017 г. Прилагат се предприетите с новия регламент реформи към системата за марки на Европейския съюз, в чиито обхват влизат разширяване на понятието за марки, създаване на нов вид марка и някои процедурни промени. Регламентът премахва изискването за графично представяне и по този начин става възможно включването на отличителни знаци, които, тъй като са неконвенционални, не можеха да бъдат регистрирани и защитени при предходните изисквания. С Регламент 2018/626 на Комисията от 5 март 2018 година за изпълнение на Регламент 2017/1001 се уреждат допълнителни подробности

относно съдържанието на заявката за марка на ЕС, подавана в Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост, като тези изисквания включват и документацията, придружаваща претенциите за приоритет и за предходност на предишна заявка, както и доказателствата, които следва да се представят при претендиране на изложбен приоритет.

Във втория параграф на главата са разгледани отделните принципи на системата на марката на ЕС, като в подробности е описана същността на принципа на съвместното съществуване, принципът на единния характер, принципът на автономията, принципът на кохерентността, принципът на регистрацията и принципът на недеформираната /ненарушената, ненакърнената/ конкуренция.

В § 3 са изяснени детайлно същността и характеристиките на марката на ЕС. На първо място е анализирана дефиницията за марка на ЕС, съдържаща се в чл. 4 от Регламент 1001/2017 г. При сравняването на определението за марка на ЕС и на националната марка по новия ЗМГО може да се заключи, че към момента по същество между тях няма разлика. Но марката на ЕС притежава редица особености, произтичащи от нейната правна природа. Налице е съществено различие по отношение на принципа на териториалността при закрилата на марките. Придобиването на закрила за марката на ЕС е обвързано със значително снижени разходи за проучване и регистрация в сравнение с евентуално национално инициирани процедури в множество държави-членки на ЕС. Следваща особеност на марката на ЕС е съществуването на специализирани съдилища, наречени съдилища за марките на ЕС, които разглеждат и решават спорове по повод нарушаването на правото на интелектуална собственост върху марката на ЕС. Би могло да бъдат изведени следните характерни особености на марката на ЕС, групирани както следва: широкото дефиниране на съдържанието, видовото разнообразие и условията за регистриране на знаци като марка на ЕС, едновременно функциониране на системите на държавите членки и на системата на марката на ЕС, териториален обхват на закрилата на марката на ЕС – закрилата на марката на ЕС се разпростира за територията на всички държави членки, независимо чий гражданин е титулярят на правото.

На следващо място са описани видовете марки на ЕС. Според броя на титулярите на правото марките на ЕС може да бъдат разделени на индивидуални и съвместни. Съществуват някои особени видове марки, каквито са колективните и

сертификатните марки. До края на септември 2017 г. са предвиждани специфични начини за представяне на различни видове марки, докато съгласно новия чл. 3 от Регламента във всяка заявка заявителят трябва да посочи вида на заявената марка. Въпреки това липсва обща и уеднаквена дефиниция на различните видове марки. Посочва се и наличието на обширна практика на Съда за дефинициите на някои видове марки в Европейския съюз по чл. 4 и съответните разпоредби в Директива 89/104. Преди това има ограничен брой категории марки като „цветова марка“, „звукова марка“, „словна марка“, „фигуративна марка“ и „триизмерна марка“ и обща категория „друг“ вид марка, подлежаща на допълнително доуточняване, като са възможни и комбинации от другите видове марки, като форми и звуци и др. На четвърто място е обърнато внимание на източниците на марката на ЕС. Основанията за отказ на правна закрила върху марка на ЕС са разгледани в следващата подточка. Абсолютните и относителните основания за отказ от регистрация на марка на ЕС в подробности присъстват, заедно с множество примери от относимата съдебна практика. На шесто място е изяснен въпросът за титулярите на правото върху марка на ЕС. Съгласно чл. 5 от Регламента, притежател на марката на ЕС може да бъде всяко физическо или юридическо лице, включително и субектите на публичното право. Възможно е правото върху марка да принадлежи и на образувания, каквито са непризнатите юридически лица, които при условията на чл.3 от Регламента могат да бъдат приравнени на юридически лица, съгласно препращането към националното законодателство на държавите членки. На следващо място съдържанието на правото върху марка на ЕС следва да бъде идентично в целия Съюз, независимо как конкретно законодателството в някоя държава членка дефинира различните правомощия в него. В съдържанието на правото на интелектуална собственост върху марка на ЕС се съдържат три основни правомощия на неговия титуляр: да използва марката на ЕС за стоките и услугите за които е регистрирана, като използването е пряко свързано с търговските взаимоотношения по повод производството и/или търговията на стоките и услугите, за които знакът е регистриран; да се разпорежда с правото върху марката на ЕС като го прехвърли на трето лице или даде разрешение за използването на марката чрез лицензия (франчайз) срещу възнаграждение; да забрани на трети лица да използват марката на ЕС. По повод най-същественния въпрос за защитата тук трябва да се подчертае, че има ключови разлики между противопоставяне на заявка за марка по чл. 8 и забраната за използване по чл. 9 от Регламента. В отделни точки е коментирано използването на марка на ЕС, на колективна марка на ЕС и на сертификатна марка на

ЕС, както и действието на правната закрила върху марка на ЕС, уредено в чл. 9 и следващите от Регламента. Наред с тях са разгледани и ограниченията на правото на марка на ЕС, разписани в чл. 14 от Регламента, материалните основания, които се отнасят до изключения и ограничения на изключителното право върху марка на ЕС, ограничаване на права в резултат на бездействие (търпимост), ограничаване на правото върху марка на ЕС поради търпимост към използването на по-късно регистрирана марка на ЕС, ограничаване на правото върху национална марка поради бездействие по отношение на използването на по-късно регистрирана марка на ЕС и ограничаване на правото върху марка на ЕС поради бездействие на маркопритежателя ѝ спрямо по-ранна национална марка. В края на главата присъстват условията за изгубване на права поради бездействие на титуляря (търпимост) спрямо използването на по-късно регистрирана марка, коментар на понятията „знание“ и „добросъвестност“, както и въпросите за търпимостта и погасителната давност.

Изводи

Създаването на марката на ЕС се случва през един продължителен период, макар и идеята за съществуването на наднационална уредба в областта на марковото право с марката на ЕС да се появява непосредствено след създаването на ЕИО. Под влияние на модела на марката на Бенелюкс се конструират първите проекти на марката на Съюза. Изминават 30 години, в които различни експертни групи изработват редица проекти, преди да се стигне до приемането на Първата директива през 1989 г. и Първия регламент през 1994 г. Постепенно се установява единно законодателство за марките в рамките на Европейския съюз. Тази наднационална система за защита на марките е един успешен модел, чиято същност би могло да бъде основа за бъдеща единна световна система за защита на марките. Директива 89/104 не си поставя за цел пълна хармонизация на националните законодателства, а се ограничава до базовите въпроси на материалното марково право като дефиницията на марката, основанията за отказ от регистрация, обхватът на защита, ограниченията, отмяната и обезсилването, а оставя в компетентността на държавите членки процесуалните и други материалноправни въпроси, като постига положителен ефект и може да се заключи, че изпълнява целите си. Докато с Директивата се урежда хармонизацията на националните законодателства, с Регламент 40/94 се създава единно право, разпростиращо се върху територията на цялата Общност. Системата на марката на ЕС е по-опростена, а в същото време урежда разширени възможности в сравнение с националните системи за марки, като това се

потвърждава и от редица сравнителни анализи на експертни групи, което оправдава напълно първоначалните високи очаквания към актовете на вторичното право. Висока оценка може да се даде и на уредбата на защитата, като при паралел и съпоставка на регламентите и директивите в тяхната хронологична последователност се извличат принципни законодателни достижения от значение за защитата на марката на ЕС.

С влизането в сила на Директива 2015/2436 и Регламент 2017/1001 се въвеждат съществени изменения по отношение на марките. С Директивата се засяга обхватът на определението за марка, при което в дефиницията вместо изискването марката да бъде представена графично се въвежда условието знакът да бъде представен в регистъра по определен начин. Така става възможна регистрацията и на т.нар. неконвенционални или нетрадиционни марки и се открива теоретичната възможност да бъдат регистрирани и други видове марки при евентуално бъдещо развитие на технологиите. С Регламент 2017/1001 се осигурява висока степен на защита, като пример в това отношение е предоставянето на закрила на сертификатните марки на ЕС, с което се постига равнопоставеност на съюзната уредба с разрешението в националните законодателства, където този вид марки съществуват отдавна. Постига се ускоряване на процедурите, както и облекчаване на достъпа до марка.

Разгледаните принципни и общи положения, свързани с марката на Европейския съюз оформят представата за общата рамка на защитата, но най-значими за осмислянето на тази защита на марката на ЕС са въпросите свързани с компетентността и приложимото право, които са предмет на анализ в следващата глава.

ГЛАВА III ОПРЕДЕЛЯНЕ И ОБХВАТ НА КОМПЕТЕНТНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИТЕ СЪДИЛИЩА ПРИ ЗАЩИТА НА ПРАВА ВЪРХУ МАРКА НА ЕС

Третата глава на дисертационния труд е посветена на определянето и обхвата на компетентността на националните съдилища при защита на права върху марка на ЕС. В §1 е изяснена същността на компетентността. На първо място е даден коментар на понятията „компетентност“, „подведомственост“ и „подсъдност“. Понятията подведомственост и подсъдност са характерни за българския правопорядък, който е част от континенталната правна система. В англо-саксонската правна система се използва понятието юрисдикция (jurisdiction), което обединява в себе си подведомствеността и подсъдността.

На второ място са подчертани особеностите на компетентността при спорове, свързани с нарушения на марки на ЕС при действието на Брюкселската конвенция, Регламент 44/2001 и Регламент 1215/2015, като са изяснени спецификите на правния режим във връзка с марките на ЕС. Консолидираният Регламент 2017/1001 предвижда отделен съдебен режим във връзка с марката на ЕС, който предполага създаването на специфична съдебна система, която притежава определени особености. От една страна, съществува Службата на ЕС за интелектуална собственост, която не е съдебен орган. От друга страна, съществуват и определени съдилища на държавите членки, които са оправомощени да се произнасят по искове за установяване на нарушение, искове за констатиране на ненарушение, по исковите по чл.11, ал.2 от Регламента за марките на ЕС и по насрещните искове за отмяна и недействителност. Службата е компетентна едновременно с националните правораздавателни органи по исковите за отмяна и по исковите за недействителност. Специфична функция на Общия Съд и на Съда на Съюза е да проверяват законосъобразността на решенията на Апелативните състави на Службата.

След регистрацията на марката на ЕС международната компетентност върху възникналите спорове относно марка на ЕС се поделя между Службата на ЕС за интелектуална собственост и съдилищата за марките на ЕС. Службата и съдилищата за марките на ЕС в държавите членки решават вертикалните спорове между частноправни субекти и административния орган, компетентен да регистрира марките на ЕС, а по

хоризонталните спорове между частноправни субекти са изключително компетентни националните съдилища.

В Регламента за марките исковете за отмяна и исковете за обявяване на недействителност на марка на ЕС може да се предявят по два начина – първият начин е или чрез иск (искане) за отмяна или чрез иск за обявяване на недействителност пред Службата на ЕС за интелектуална собственост, а втората възможност е като насрещни искове в рамките на висящ гражданскоправен спор за нарушение на правото върху марка (българският съд за марките на ЕС следва да ги разглежда съобразно разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс). *Ratio legis* на тази уредба е, че всъщност се разглежда правен спор за субективно право.

В Република България спорните производства за отмяна и за недействителност на българските марки и тези, регистрирани по Мадридската система, когато Република България е посочена страна, са подведомствени на Патентното ведомство, което се произнася с решение (административен акт) за отмяна или заличаване на марката. Решенията на Патентното ведомство се обжалват пред Административен съд - София град съобразно разпоредбите на Административнопроцесуалния кодекс. Съображението на българския законодател е, че марката се регистрира по административен ред и регистрацията се извършва в резултат на едно административно производство и фактът, че с регистрацията възниква субективното право на титуляря върху марката е ирелевантен. Обобщено, Софийският градски съд е съд за марките на ЕС и пред него се предявяват в рамките на гражданскоправните спорове насрещни искове за отмяна и се разглеждат по реда на ГПК, а по отношение на националните марки и тези, регистрирани по Мадридската система, същият вид производства се разглеждат от Патентното ведомство и се обжалват пред Административен съд - София град, като се прилагат разпоредбите на АПК. Тази двойственост на нашата система е препоръчително да се преразгледа от българския законодател с цел процесуална икономия.

По отношение на изключителната компетентност съгласно Брюкселската конвенция, значението ѝ се проявява най-вече при признаване и изпълнение на чуждестранно съдебно решение в държава, в която то не е произнесено, т.е. то няма да бъде признато и изпълнено в държавата, чиито съдилища са изключително компетентни по спора. Съгласно чл. 16, ал. 4 от Брюкселската конвенция изключително

международно компетентни по дела относно регистрацията или действителността на марки са съдилищата на договарящата държава, в която е подадена заявка за депозиране или регистрация, или депозирането или регистрацията са извършени или се смятат за извършени в съответствие с международна конвенция. Разпоредбите относно изключителната международна компетентност по Регламент Брюксел I, респ. Регламент Брюксел Ia, се отнасят само и единствено до национални права, получени чрез заявяване в националното ведомство или по пътя на международно заявяване (по Мадридската и Хагската спогодба), защото закрилата при такъв тип регистрации има териториално действие и тази закрила се гарантира чрез документ, издаден от съответното ведомство по индустриална собственост.

Следващата отправна точка в параграфа е определянето на съдилищата за марките на ЕС. Съгласно чл. 123 от Регламент 2017/1001 г., държавите членки определят на тяхната територия възможно най-ограничен брой национални първоинстанционни и второинстанционни юрисдикции, наричани „съдилища за марките на ЕС“. Пред тези съдилища се предявяват иски за нарушения или за установяване на опасност от такива на марки на ЕС, включително и иски за обезщетение за действия, извършени в периода между публикуването на заявката за марка и регистрацията ѝ, в случай че тези действия биха били забранени в резултат на това публикуване, както и иски за констатиране на липсата на нарушение. В чл. 133 от Регламента се определя, че решенията на първоинстанционните съдилища за марките по исковете в чл. 124 подлежат на обжалване пред второинстанционните съдилища за марките на ЕС. Основанията за въззивно обжалване се определят от националното законодателство на държавата членка, на територията на която се намира съдът. Разпоредбите на националното законодателство относно обжалването се прилагат и по отношение на решенията на второинстанционните съдилища за марките на ЕС.

В Република България съд за марките на ЕС на първа инстанция (съгласно чл. 111, ал.7 от ЗМГО) е Софийският градски съд (СГС), като производствата се разглеждат в търговското отделение. Софийският апелативен съд (САС) е въззивната инстанция при разглеждането на този вид производства. От друга страна, делата за нарушение на марки, регистрирани по реда на ЗМГО или по реда на Мадридската система също се разглеждат от Софийския градски съд (чл. 125 от ЗМГО) на първа инстанция и се обжалват пред Софийския апелативен съд. Касационното обжалване е

пред Върховния касационен съд (ВКС). За сравнение към 2020 г. Австрия, Белгия, Естония, Ирландия, Испания, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Португалия, Румъния, Словения, Словакия, Унгария, Франция, Холандия, Хърватия, Чехия, Швеция също са определили по един съд за марките на ЕС на първа инстанция и един на втора инстанция. В Германия са определени по 18 съдилища на първа инстанция и 18 на втора инстанция, докато в Гърция има по две специализирани съдилища съответно на първа и на втора инстанция. В Дания съотношението е един съд на първа инстанция и три на втора. В Италия – 26 на първа инстанция и, съответно, 23 на втора инстанция. В Кипър структурата на системата е пирамидална – там има четири съдилища на първа инстанция и едно на втора. Преди излизането на Великобритания от ЕС системата в нея също беше пирамидална – там имаше три съдилища на първа инстанция и едно на втора. От друга страна, например в Полша също са четири съдилищата на първа инстанция, но на втора са определени само две. Във Финландия е определен един съд на първа инстанция, а на втора са два.

Впоследствие са разгледани изисквания за назначаването на съдии в съдилищата за марките на ЕС. Съществуват различни изисквания, като те зависят изцяло от спецификите на националното законодателство. В тази връзка са цитирани законодателства на някои държави членки.

Основен параграф е отделен на действието на Регламент 2017/1001 по материя (*ratione materiae*). На първо място е изведена особената връзка между Регламент 2017/1001 и Регламент 1215/2012. Регламент 2017/1001 е специален по отношение на Регламент Брюксел Ia – съгласно принципа на йерархия на нормативните актове „*lex specialis derogat legi generali*“. Регламентът за марките дерогира нормите на общия регламент Брюксел Ia по отношение на компетентността и предоставя изключителна такава на съдилищата за марките на ЕС относно исковете, регламентирани в чл. 124 от Регламент 2017/1001. Основната цел е установяването на минимален брой правоприлагащи органи, за да се избегне възможността да се получи противоречива практика по делата относно марките на ЕС. Предимствата на тази система, в която са предвидени минимален брой специализирани съдилища, се свеждат до следното: избягват се, на първо място, споровете за местна подсъдност на делата; на второ място се специализират съставите, които гледат спорове относно марки на ЕС; на следващо място, поради по-малкия брой правоприлагащи органи производството не е толкова скъпо, и, на последно място, решенията се постановяват по-бързо.

Съдилищата за марките на ЕС прилагат материалноправните разпоредби на Регламент 2017/1001 г., като нормите на националното международно частно право се прилагат само субсидиарно. Съгласно разпоредбата на чл. 129 от Регламент 2017/1001 съдилищата за марките на ЕС прилагат разпоредбите му, а за всички въпроси, които не попадат в приложното му поле, съдът за марките на ЕС прилага своето национално законодателство, включително своето международно частно право

Подробно са разписани всички видове основания за учредяване на изключителна международна компетентност по Регламент 2017/1001. На първо място, изключително международно компетентни по дела за нарушение, опасност от извършване на такова, по дела за установяване на липсата на нарушение и по дела за обезщетение по чл. 11, пар.2 от Регламент 2017/1001 са съдилищата по постоянния адрес на ответника, ако той има такъв на територията на някоя от държавите членки.

Особената връзка между двата съюзни инструмента - Регламент 2017/1001 и Регламент 1215/2012, се проявява именно в това, че се наблюдава съвпадение в някои от критериите, учредяващи компетентността на съдилищата. В Регламента за марката на ЕС се запазва основната компетентност, а именно общата компетентност на принципа *actor sequitur forum rei*, съвпада и възможността да се сезира съдът по местонахождението на предприятието на ответника. Специфични само за Регламента за марките на ЕС основания за компетентност са тези по локацията на ищеца или по местонахождение на неговото предприятие. Не е пропусната хипотезата, ако нито ответникът, нито ищецът имат постоянен адрес (всъщност настоящ адрес), нито такова предприятие, тези производства се образуват пред съдилищата на държавата членка, в която се намира седалището на Службата за интелектуална собственост на ЕС, т.е. Испания. Тази алтернативна компетентност много се доближава до т.н. съд по необходимост (*forum necessitates*), който е предвиден като алтернативна юрисдикция в други нормативни инструменти на Съюза.

По отношение на пророгацията на компетентност, като в разпоредбата на чл. 125, параграф 4 от Регламент 2017/1001 са включени правила, които допълват или заменят основните разпоредби за международната компетентност на съдилищата за марките на ЕС, т.е. допуска се изричният и мълчаливият избор на съд за марките на ЕС.

Следва да бъде отбелязана и една особеност във връзка с един специфичен вид изключителна международна компетентност на съдилищата за марките на ЕС, която е

регламентирана в чл.131 от Регламент 2017/1001, а именно – компетентността за произнасяне относно временни и обезпечителни мерки.

Обстойно и подробно е изложението на териториална компетентност на съдилищата за марките на ЕС в държавите членки в третата глава. За да се осигури единството на съдебната защита в разпоредбата на чл. 126, пар. 1 от Регламент 2017/1001 се предвижда, че „суд за марките на ЕС”, който е изключително компетентен по чл. 125, параграфи 1–4 да разгледа исковете по чл. 124, б. „а” и б. „в,” независимо на територията на коя държава членка е извършено нарушението или се търси обезщетение по чл. 11, пар. 2.

A contrario, чл. 126, пар. 2 урежда алтернативна компетентност на съда за марките на ЕС по отношение на случите, когато компетентността се основава на чл. 125, пар. 5 - компетентност по местоизвършване на нарушението (*forum delicti commissi*).

Внимание е отделено на субсидиарна компетентност на други национални съдилища. Изключителната компетентност на съдилищата за марките на ЕС се простира само върху исковете, предвидени в чл. 124 от Регламент 2017/1001. По всички останали искове се прилагат разпоредбите на Регламент 1215/2012 и разпоредбите на националното законодателство. Съгласно разпоредбата на чл. 134, пар. 1 в държава членка, чиито съдилища са компетентни съгласно чл. 122, пар.1, всички искове различни от предвидените в чл. 124 се предявяват пред съдилищата на държавата членка, които биха били компетентни, ако спорът се отнасяше до национална марка. Следователно, прилагат се разпоредбите на Регламент 1215/2012 и ако спорът е изключен от предметният обхват на Регламента, се прилагат разпоредбите на националното законодателство.

При други спорове, свързани с договори за изключителна лицензия и при договори за предоставяне на неизключителна лицензия ще се прилага общата компетентност по чл. 4 от Регламент 1215/2012 (местоживее на ответника). В лицензионния договор може да се включи клауза за пророгация на компетентен съд при спазване на разпоредбата на чл 25 на Регламент 1215/2012. Възможно е в договора за лицензия на марка да се включи арбитражна клауза, която да дерогира подсъдността на държавния съд.

Следващият важен пункт е компетентността на Службата на ЕС за интелектуална собственост. На първо място отмяната на марка на ЕС пред Службата на ЕС представлява административно производство, при което се иска прекратяване на действието на правната закрила върху обект на индустриалната собственост, а именно марката на ЕС. Тази закрила се прекратява, защото титулярят на правото по някаква причина няма повече интерес от нея. Съгласно чл. 58 от Регламент 2017/1001 може да се подаде искане за отмяна на марката в няколко случая: ако през непрекъснат период от пет години марката не е била реално използвана в рамките на Съюза за стоките или услугите, за които тя е регистрирана и ако не съществуват основателни причини за липсата на реално използване; ако марката е станала, в резултат на действието или на бездействието на своя притежател, обичайно наименование в търговията на стока или услуга, за която тя е регистрирана; ако в резултат на използването ѝ от притежателя на марката или с неговото съгласие за стоките или за услугите, за които тя е регистрирана, марката може да въведе в заблуждение обществеността, по-специално по отношение на естеството, качеството или географския произход на тези стоки или услуги. Вторият вид искания са за обявяване на марка на ЕС за недействителна. Производството е сходно с това за отмяна на същата. Основанията за обявяване на марка на ЕС за недействителна кореспондират с основанията за отказ за нейната регистрация, т.е. това са знаци, които не е следвало да бъдат регистрирани като марки на ЕС. Основанията за обявяване на дадена марка за недействителна биват абсолютни и относителни, както са разделени и основанията за отказ да се регистрира една марка. Те се уреждат съответно в чл. 59 и чл. 60 от Регламент 2017/1001. В дисертационния труд е даден обстоен коментар на основанията.

Конфликтът на компетентности е също отправна точка на главата. В случаите, когато няколко правоприлагащи органа са международно компетентни да разгледат и да решат спора, сме изправени пред т.нар. в международното частно право позитивно стълкновение на юрисдикции относно едни и същи граждански дела. Правилата за такива случаи са уеднаквени в Регламент 1215/2012, като се предвижда определена свобода на правните субекти за избор на компетентен орган, който да разгледа спора. А в случаите, когато два или повече иска, които са свързани помежду си, са предявени пред правораздавателните органи на различни държави членки, сме изправени пред хипотезата на „свързани иски“. Тези два типа ситуации на конфликт на компетентности при споровете относно марка на ЕС, които притежават определени

специфики са разгледани в главата последователно във връзка и с разпоредбите на българското законодателство.

Във втората ключова част на главата е представено приложимото право по дела, свързани с нарушения на права върху марка на ЕС. Възникването на частноправно отношение с международен елемент, неговото развитие и прекратяване винаги се осъществяват в дадена правна среда и това отношение поради своя характер е свързано с правния ред на две или повече държави. Частноправните отношения с международен елемент се уреждат от преки норми или от т.н. отпращащи или стълкновителни (колизионни) норми. Преките норми съдържат конкретни правила за поведение, с които трябва да се съобразява съответната страна. Тя пряко и по същество урежда съответното правоотношение. Стълкновителните норми на МЧП не включват такова пряко правило за поведение, вместо това те, за да уредят дадено отношение с международен елемент, посочват коя от националните правни системи, свързани с отношението го регулира. Тези норми не регулират отношението по същество, а само го локализируют, прикрепват към даден правен ред, който съдържа конкретна уредба. Прикрепването се осъществява чрез специално указание относно това кой е международно компетентният орган по международно гражданско дело или кое е приложимото право по такова дело. Това указание е едно особено правило, задължаващо субектите на нормата да го проследят, за да установят крайния посочен и изискван от него правен резултат. Неговото приложение е непряко, опосредено и зависимо от правилата, към които то насочва. Специалното указание, което насочва правоприлагащия орган как се определя международната компетентност или кое национално право следва да се приложи, има характера на привръзка – конкретна или обща. Отпращащите норми с конкретна привръзка се наричат едностранни (еднопосочни), защото установяват приложението на един-единствен закон. Отпращащите норми с обща привръзка се наричат двустранни, защото при тях приложимото право е определено по общ начин, без да е посочен предварително един-единствен конкретен национален правен ред. Те определят приложимото право по международни граждански и търговски дела, без да уточняват неговата национална принадлежност.

Разпоредбата определя приложимото процесуално право, като отпраща към процесуалното право на държавата членка, чийто съд за марките на ЕС разглежда и решава делото. Приложимото право към извъндоговорни задължения, произтичащи от

нарушаване на права върху обекти на интелектуална собственост се урежда изрично в нормативен инструмент на Съюза — Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Рим II“).

След изясняването на тази същността част от приложимото право е отделено внимание на процедурата по националното право. Член 129, параграфи 2 и 3 от Регламента предвиждат, че съдилищата за марките на ЕС трябва да прилагат националното законодателство по всички въпроси, които не се уреждат от Регламента, както и да прилагат националните процесуални правила. Разпоредбите на глава X от Регламента се прилагат за определяне на процесуалните правила. В нея се съдържат правила относно компетентността и процедурата при действия, свързани с марката на ЕС. Едни от най-важните разпоредби от глава X са тези на чл. 124 и чл. 125, които определят изключителната компетентност на съдилищата за марките на ЕС (например всички иски за нарушение и насрещните иски за недействителност) и техния международен обхват на действие, както и чл. 129, който предвижда, че съдилищата за марките на ЕС следва да прилагат Регламент 1001/2017, както и приложимото национално законодателство по всички въпроси, които не са обхванати от Регламента.

В края на главата в отделен параграф е направен анализ на уредбата на процедурата по българското гражданско законодателство. Проследени са също законодателствата в Германия, Полша и Франция с оглед придобиването на по-пълна картина за отделните правни системи на държавите членки и откриването на спецификите в тяхното национално законодателство.

Изводи

Накратко, анализът на тази глава от изследването в най-голяма степен спомага за очертаването на принципните въпроси, отнасящи се до същността на защитата на марката на ЕС. За тази цел са изведени особеностите на компетентността при спорове, свързани с нарушения на марки на ЕС при действието на Брюкселската конвенция, Регламент 44/2001 и Регламент 1215/2015. От своя страна Регламент 2017/1001 урежда отделен съдебен режим по отношение на марката на ЕС, който е уникален, защото предполага създаването на специфична съдебна система в две насоки с един несъдебен орган като Службата на ЕС за интелектуална собственост и определени съдилища на държавите членки по иски за установяване на нарушение, констатиране на

ненарушение, по исковете по чл.11, ал.2 от Регламента за марките на ЕС и по насрещните искове за отмяна и недействителност. Службата, която разполага с административни и съдебни правомощия, разглежда извънсъдебни спорове, възникнали по отношение на заявката на марката на ЕС преди регистрацията. Общият съд и Съдът на Европейския съюз проверяват законосъобразността на решенията на Службата относно регистрацията или отказа за регистрация на марката на ЕС. След регистрацията на марката на ЕС компетентността се поделва между Службата на ЕС за интелектуална собственост и съдилищата за марките на ЕС. В това се състои уникалността, че те решават вертикалните спорове между частноправни субекти и административния орган, компетентен да регистрира марките на ЕС, а по хоризонталните спорове между частноправни субекти са изключително компетентни националните съдилища. В Регламент 2017/1001 исковете за отмяна и исковете за обявяване на недействителност на марка на ЕС се предявяват по два начина, като единият е чрез иск за отмяна или за обявяване на недействителност пред Службата, а другият е чрез насрещни искове в рамките на гражданскоправен спор за нарушение на правото върху марка.

По Регламент Брюксел Ia изключителната компетентност се отнася само и единствено до национални права, които са получени чрез заявяване в националното ведомство или по пътя на международно заявяване (по Мадридската и Хагската спогодби), тъй като закрилата при такъв тип регистрации има териториално действие и се гарантира чрез документ, издаден от съответното ведомство по индустриална собственост. Консолидираният Регламент 2017/1001 предвижда отделен съдебен режим във връзка с марката на ЕС, който предполага създаването на специален ред за разглеждане на спорове, който включва определени национални съдилища от държавите членки и СЕС.

На следващо място, ясно са отбелязани спецификите на съдебния режим във връзка с марките на ЕС. Важна отправна точка е определянето на съдилищата за марките на ЕС и изискванията за назначаването на съдии в съдилищата за марките на ЕС. Пред националните съдилища, правораздаващи по дела за марки на ЕС, се предявяват искове за нарушения или за установяване на опасност от такива на марки на ЕС, включително и искове за обезщетение за действия, извършени в периода между публикуването на заявката за марка и регистрацията ѝ, в случай че тези действия биха били забранени в резултат на това публикуване, както и искове за констатиране на липсата на нарушение. Изискванията за назначаването на съдиите се определят от

националното законодателство на отделните държави членки. Според приведените в главата примери в някои страни се прилагат общите изисквания за назначение на съдиите, докато в други се наблюдават определени разлики, продиктувани от профилирането им в областта на марковото право.

В изложението на главата в тази насока е акцентирано на анализа на териториалната компетентност на съдилищата за марките на ЕС в държавите членки, субсидиарната компетентност на другите национални съдилища, като е разгледан и въпросът за конфликта на компетентности, чрез който се разбира целият донякъде усложненият механизъм в уредбата на защитата на марката на ЕС с нейното международно частноправно значение.

Правилата за компетентността и за приложимото право имат ключово значение за утвърждаването и доброто функциониране на вътрешния пазар. Те са израз и на уникалния характер на системата на марката на ЕС (една от тезите, защитавана в настоящия труд) и добросъвестното им приложение от компетентните органи представлява гаранция за високата степен на ефективност на гражданскоправната защита на правата на титулярите на марки, на които е предоставен широк избор от алтернативи – марка на ЕС, национална марка, марка, регистрирана по международен ред, регионална марка на Бенелюкс.

Съдилищата за марките на ЕС трябва да прилагат националното законодателство по отношение на неуредените от Регламента въпроси, както и да прилагат националните процесуални правила. По българското законодателство делата, свързани с нарушения на правото върху марки, са подведомствени на гражданските съдилища и за тях се прилагат правилата на общия исков процес. За специфичните особености на приложимото право в другите държави членки са дадени примери от законодателствата в Германия, Полша и Франция.

Германското ведомство за патенти и марки вече може да решава спорове в производството за недействителност на марката, което преди изменението е било възможно единствено в производство пред обикновените съдилища. Освен това производството по отмяна може да се проведе също изцяло пред това ведомство. Както производството по недействителност, така и производството по отмяна могат да бъдат образувани и пред обикновените съдилища и по този начин изборът е предоставен на ищца.

В Полша разглеждането на делата на първа инстанция след изменението се извършва от новосъздадени отделения в съдилищата, които заменят общите съдилища относно препращането на дела за интелектуална собственост на някои областни съдилища, които дела са от компетентността на други областни съдилища. Това изменение е продиктувано от големия брой решения, постановени по дела с предмет защитата на авторските права и по искове съгласно Закона за индустриалната собственост и нелоялната конкуренция.

Във Франция за отбелязване са извършените изменения в марковото законодателство на страната от април 2020 г. във връзка с действието на Директива 2015/2436. По силата на тези изменения се въвежда разпределение на компетенциите между Патентното ведомство и специализираните съдилища. Патентното ведомство запазва изключителната си компетентност по искове за обявяване на недействителност, основаващи се на едно или повече абсолютни основания, както и относно искове, основаващи се на някои от относителните основания. Специализираните съдилища запазват изключителната си компетентност в случай на иск за недействителност, който е насрещен или свързан с друг иск, попадащ в изключителната компетентност на съдилищата, и в случай на иск, основан на някои относителни основания.

И в трите разгледани законодателства тенденцията е да се отговори на нуждите на практикуващите в областта на интелектуалната собственост, както и на представителите на бизнеса за адаптиране на законодателствата към сложните въпроси, отнасящи се до защитата на обектите на интелектуалната и индустриалната собственост в контекста на новите тенденции в научно-техническия прогрес. Основният аргумент за създаването на специални съдебни процедури по дела с предмет интелектуална собственост и за засилването на специализацията на съдиите по тези дела се състои в съображенията, че много от съдиите, които ежедневно се занимават с различни материи на частното право не се справят с решаването на делата за интелектуална собственост толкова ефективно, колкото страните по този род производства биха желали. Измененията в законодателствата на тези страни са приети през 2020 г. и изминалият период е все още недостатъчен за извършването на задълбочени анализи и за по-общи изводи за евентуално положителни резултати от реформата.

Общият извод, който би могло да се направи при съпоставката на измененията в законодателствата на посочените държави е наличието на тенденция към повишаване на значението на специализацията на съдиите, както и създаването на специализирани отделения в съдилищата за решаване на такъв тип спорове, а също така и разпределяне

на компетентността между националните съдилища и националните ведомства по интелектуална собственост, като идеята, която стои в основата на тази тенденция е да се постигне по-високоэффективна защита на титулярите на правата на интелектуална собственост, в частност правата на маркопритежателите.

ГЛАВА IV ГРАЖДАНСКОПРАВНА ЗАЩИТА НА ПРАВОТО ВЪРХУ МАРКА НА ЕС

В основата на четвъртата глава стои осъществяването на гражданскоправната защита на марката на ЕС. В §1 е очертан предметният обхват на компетентността на националните съдилища за марките на ЕС в държавите членки. Регламентът за марката на ЕС има непосредствен ефект и се прилага във всички държави членки. Марката на ЕС е единна по своята същност и разпростира действието си на цялата територия на ЕС. Регламент 2017/1001 предвижда изключителна международна компетентност на съдилищата за марката на ЕС по определени категории спорове въз основа на техния основен предмет. Основанията за учредяване на изключителна компетентност са предвидени в разпоредбата на чл. 124 от Регламент 2017/1001 и са свързани с предмета на делото. По отношение на посочените в чл. 124 от Регламента спорове във всички държави членки са в сила императивни норми, чието приложение следва да бъде гарантирано винаги, когато е налице определена връзка на конкретния спор със съответна държава. От друга страна подсъдността, т.е. кой именно съд за марките на ЕС ще бъде компетентен се определя от процесуалното право на съответната държава.

На следващо място са разгледани отделните видове искове, свързани с нарушение на правата върху марки. Те могат да се предявяват алтернативно или кумулативно. Искът за установяване на факта на нарушението е положителен установителен иск и е насочен към завършени преди предявяването му нарушения и ищецът следва да обоснове наличието на правен интерес. Исковете за преустановяване на нарушението и/или за забрана на извършване на дейността, която ще съставлява са осъдителни искове, при които ищецът доказва правото си върху марката и факта на нарушението при първия иск, респ. факта на подготовката за бъдещото нарушение при втория иск. Искът за обезщетение за вреди е осъдителен и ищецът следва да докаже размера на вредите и че те са настъпили в резултат на нарушението. Исковата претенция може да обхваща както действително понесените загуби, така и пропуснатите ползи, доколкото те са непосредствена последица от нарушението. При

определяне на размера на обезщетението, съдът следва да вземе предвид и всички обстоятелства, свързани с нарушението, както и приходите, получени от нарушителя вследствие на нарушението. Предвиден е и иск за изземване и унищожаване на стоките, предмет на нарушението, както и средствата за извършването му, който е осъдителен и цели изцяло да подпомогне носителя на правото в борбата му с нарушителя. Исковете за установяване на липсата на нарушение на марка на ЕС в държавите, в които такъв иск е допустим съобразно разпоредбите на националното законодателство и исковете за опасност от нарушение също са разгледани, като за всеки от изброените иски е придружен от примери от законодателствата на различни държави членки.

Исковете за нарушение са гражданскоправен способ за защита на правата върху марки. Гражданскоправният способ за защита на правото върху марка се състои в това, че всеки маркопритежател, както и всяко лице, което е получило изключително право върху марка има възможност да предяви пред граждански съд предвидените иски.

Обърнато е внимание на надлежна страна по иск за нарушение на марка на ЕС. Процесуалната легитимация е абсолютна положителна процесуална предпоставка, която обуславя правото на иск. Надлежна страна е носителят на право на иск за разрешаване на спора, предмет на иския процес. Правото на иск принадлежи на носителя на материалното право, накърнено от правния спор. Регистрацията е условие за възникване на правото върху марка и за нейната защита. *Per argumentum a contrario*, заявителят на марка на ЕС, която все още не е вписана в регистъра, няма право на иск. В тази връзка отново са дадени примери от законодателства на държави-членки на Съюза, като е обърнато внимание и на легитимацията на получателя на изключителна лицензия. Посочени са спецификите на насрещните иски за отмяна или за обявяване на марка на ЕС за недействителна. Регламентът е основният съюзен източник на процесуални норми, които уреждат производството по международни граждански дела, в които са заведени насрещни иски, оспорващи валидността на марките на ЕС. Източниците на националното законодателство се прилагат субсидиарно.

В отделен параграф от главата е представена презумпцията за валидност, съдържаща се в чл. 127 от Регламента за марките. Според ал. 1 на чл.127 съдилищата за марките на ЕС приемат марката на ЕС за валидна, освен ако ответникът не оспори валидността ѝ чрез насрещен иск за отмяна или за обявяване на недействителност. За ответника е налице също и възможността да се подаде искане за обезсилване до

Службата. При това положение следва да намерят приложение предвидените специфични правила относно свързаните иски, уредени в чл. 132 от Регламента. За ответника остава и възможността, без да предявява насрещен иск, да твърди, че марката на ЕС не е реално използвана.

Според ал. 2 на чл.127 валидността на марка на ЕС не може да бъде оспорена чрез иск за констатиране на ненарушение. На първо място стои произнасянето по предявен насрещен иск за обявяване на недействителност на марката на ЕС, като произнасянето по този иск се явява преюдициално и то трябва да стане преди произнасянето по иска за нарушение. В пар. 3 е предвидена една допълнителна защита в производство за нарушение. Ако след започването на производство за нарушение, ищецът започне реално да използва марката на ЕС, това би могло да предотврати успешен насрещен иск за отмяна пред съд на марката на ЕС или иск за отмяна пред Службата. Наред с коментара за самата презумпция присъства и относима съдебната практика.

Следващият параграф е посветен на санкциите според Регламент 2017/1001. Съгласно чл. 130, ал. 1, когато съд за марките на ЕС констатира, че ответникът е нарушил или е имало опасност от нарушение на правата върху марка на ЕС, той се произнася (освен в случаите, когато съдът има специално основание, за да не действа по този начин) с определение, с което забранява на нарушителя да продължи действията, които нарушават или създават опасност от нарушение на правата върху марката на ЕС. Съдът взема също така мерки в съответствие с националното право, които са в състояние да гарантират спазването на тази забрана. Принципът за защита на марката на ЕС на цялата територия на ЕС се потвърждава в ал. 1. В практиката на съда е отбелязано, че за да се гарантира еднаква защита на марката на Европейския съюз на цялата територия на Съюза, забраната за продължаване на действията на нарушението или на действията, които създават опасност от извършване на нарушение, по принцип трябва да обхваща цялата тази територия. Според пар. 2 на чл. 130 съдът за марките на ЕС може също да налага мерки или да приема постановления в съответствие с приложимото право, които счита за уместни при обстоятелствата в конкретния случай. За тях съдът за марките на ЕС може да постанови, съгласно своето законодателство, санкции, различни от изрично предвидените в Регламента. Предоставена е възможност за налагането не само на познатите санкции, предвидени в гражданското

законодателство, а и наказателни санкции, които не са уредени в Регламент 1001/2017 г.

В главата е даден коментар и на временните и обезпечителните мерки, уредени в чл. 131 от Регламента. В пар. 1 е уреден обхватът им като правилото е, че мерките, предвидени във вътрешното законодателство на държава членка по отношение на националните марки, могат да бъдат поискани от съдебните органи, включително от съдилищата за марките на ЕС на тази държава и по отношение на марка на ЕС. Това правило се прилага дори и в случаите, когато по силата на Регламента за марките на ЕС съдът за марките на ЕС на друга държава членка е компетентен да се произнесе по съществуващото на спора. Особеното в случая е, че тези мерки се налагат както по отношение на регистрирана марка на ЕС, така и относно заявките за марки на ЕС.

Впоследствие е изведена като отделен параграф уредбата на санкциите според Директива 2004/48. На санкциите в първите кодификации в Директива 104/89 и Регламент 40/94 се е гледало критично с оглед на спецификите в националните законодателства и с тези актове не е постигната унификация. За сметка на това е детайлна уредбата с приетата Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно упражняването на права върху интелектуалната собственост. Нейната цел е посочена в съображение 10 от Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно упражняването на права върху интелектуалната собственост, като тя е да сближи законодателните системи, за да се гарантира висока, равностойна и еднаква степен на закрила във вътрешния пазар. Санкциите за нарушаване на интелектуалната собственост трябва да включват правото да се претендира информация от трети страни (член 8); коригиращи мерки, т.е. оттегляне, премахване и унищожаване на стоки, нарушаващи закона (член 10); щети /вреди/ (член 13), присъждане на съдебни разноски (член 14) и публикуване на съдебни решения (член 15). В допълнение са поместени правила относно достъпа до доказателства, които се намират във владение на нарушителя (член 6) и обезпечаване на доказателства преди производството (член 7). В Директивата е предвидена възможност да бъдат разпоредени временни обезпечителни (предпазни) мерки (член 9). Обхватът на Директивата се разпростира до всички нарушения на правата върху интелектуална собственост, защитени от съюзното или националното право, като по настояване на държавите членки Комисията публикува минимален списък на правата върху интелектуална собственост, които според нея се обхващат от Директивата.

В следващата точка са описани видовете мерки, които са забрани, поправителни и алтернативни мерки, временни и предпазни мерки, мерки за съхраняване (обезпечаване) на доказателствата. След тях са описани обезщетението за действителни вреди и съдебни разноски, посредством които държавите членки са длъжни да гарантират, че понесените от спечелилата делото страна разумни и пропорционални съдебни разноски и други разходи ще се поемат от загубилата делото страна. На последно място са изведени мерките за информиране на обществеността и отговорността на доставчиците на интернет услуги. В следваща точка е застъпено прилагането на мерките съгласно българското законодателство.

Изводи

В главата са разгледани същността и характерните особености на гражданскоправната защита на правата върху марка на ЕС. Тази защита представлява отделна автономна система, която се прилага независимо от националните режими за закрила върху национални марки. Преследваните цели са хармонизиране на националните системи за закрила на марките на ЕС и прилагане на Регламент 2017/1001 за унификация на понятията и на обема на субективното право върху марка. Изведена е характерната особеност, че действието на марките на ЕС се урежда единствено от разпоредбите на Регламента, но нарушението на правата върху марка на ЕС се урежда от националното законодателство.

Закрилата на марките на ЕС, регистрирани или за които са подадени заявки за регистрация съгласно Регламент 2017/1001, разпростира действието си върху територията на държавите членки, като така се гарантира еднаквото действие на марката в Съюза. Регламентът осигурява и съдебна защита срещу нарушение на по-ранни права с местен обхват. По този начин наблюдаваме една всеобхватна уредба на защитата, като чл. 137 от Регламент 2017/1001 предвижда, че не се засяга правото, съществуващо по силата на законодателството на държавите членки за завеждане на иск за нарушаване на по-ранни права срещу използването на последваща марка на ЕС. Съгласно чл. 138 от Регламент 2017/1001 г., притежателят на предходно право с местен обхват може да забрани използването на марката на ЕС на територията, където неговото право е защитено, доколкото законодателството на съответната държава членка позволява това. Въпреки възможностите, които се откриват за недобросъвестно подадени заявки в националните ведомства по индустриална собственост, това не омаловажава постигнатото разширение на защитата.

В главата са анализирани видовете искове, които не са предвидени в Регламента, а в националните законодателства на държавите членки. Освен исковете за установяване и преустановяване на нарушение на марка на ЕС, и иска, образуван в резултат на обстоятелства, посочени в чл.11, ал.2 от Регламент 2017/1001, в някои държави-членки на ЕС като Германия са уредени и искове за опасност от нарушение, както и искове за установяване на липсата на нарушение на марка на ЕС. Последните искове са израз на стремежа към разширяване на защитата и са добър модел, който може да бъде взет предвид и от българския законодател, като по този начин биха се разширили възможностите за защита на маркопритежателите.

Реализирането на защитата се осъществява и посредством налагането на санкции от съответния съд за марките на ЕС. Той се произнася с определение, с което забранява на нарушителя да продължи действията, които нарушават или създават опасност от нарушение на правата върху марката на ЕС, в държавите в които е предвиден последният иск. На съдилищата на държавите членки е предоставена възможност за налагането на санкции, временни и обезпечителни мерки в съответствие с националното право, за осигуряването на адекватна защита. При направения в главата анализ на разпоредбите на Директива 2004/48/ЕО относно упражняването на права върху интелектуалната собственост и уредбата на мерките в Закона за марките и географските означения, се установява, че българският законодател е транспонирал надлежно директивата и е осигурил достатъчно гаранции за ефективното упражняване на защитата чрез осигуряването на възможност за постановяване на привременни и обезпечителни мерки.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключението е направено обобщение на въпроса за защитата на марката на Европейския съюз като уникално достижение на правото на Съюза и ефективно средство за постигане на цели, които са поставяни още в предначертаните от Робърт Шуман концепции за това, което трябва да представлява Европейската общност. Направена е характеристика за важността на проблемите на защитата на марките на ЕС, съответно, при определянето на компетентността и приложимото право по делата, свързани с нарушения на марката на ЕС след включването на България като равноправен член на Съюза. В него е направен синтез на достигнатите заключения във всяка глава, тяхната значимост и пълното доказване на тезата на дисертационния труд.

4. ДОКАЗВАНЕ НА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ТЕЗА

Гражданскоправната защита на правата върху марки на ЕС е изключително важна за маркопритежателите. Ефективната съдебна защита дава правна сигурност на носителите на правото. От тази гледна точка правилното определяне на международно компетентния правораздавателен орган има особено значение. В един огромен пазар, който включва 27 държави и няколкостотин милиона души население, би могло да се каже, че гражданскоправната защита на марките има ключово значение. Именно поради това Регламент 2017/1001 задължава всички държави членки да създадат на своята територия неголям брой специализирани съдилища, които да разглеждат и решават делата за нарушение, делата за установяване на липсата на нарушение и делата за опасност от нарушение на правата върху марки на ЕС, както и евентуалните насрещни искове за отмяна и недействителност на марките на ЕС.

Регламентът предвижда и възможности за предявяване на искове за отмяна и недействителност пред Службата на ЕС за интелектуална собственост. Счита се, че тъй като Службата е институция, специализирана изцяло в областта на марките и дизайните на ЕС, предявяването на съответните искания пред Службата е една допълнителна и много привлекателна възможност за заинтересованите лица.

Във връзка с анализа и направените изводи са предложени някои промени в нашето процесуално марково законодателство, които в обобщен вид се свеждат до следните предложения *de lege ferenda*:

В българското законодателство липсва правна уредба на иска за опасност от нарушение и на иска за липса на нарушение на правото върху марка на ЕС. Въвеждането на тези иски в позитивното право на страната ни би дало възможност за по-пълноценна защита на добросъвестните правни субекти, чиито права върху марки (в частност права върху марка на ЕС) са нарушени. Недобросъвестното използване на някои от тези иски от страна на субекти-нарушители не може да се приеме за съществен контрамотив в подкрепа на сегашното положение, тъй като недобросъвестни ищци се срещат и сред ищите по съществуващите в позитивното ни право иски, но предоставянето на по-широки възможности за избор на вида на правната защита на маркопритежателите би допринесло за подобряване на ефективността на правната защита на марките в нашата страна, респ. за повишаването на правната сигурност на носителите на правото не само върху марки на ЕС, но и на останалите видове марки.

По отношение на марките, регистрирани в Патентното ведомство по реда на ЗМГО или по реда на Мадридската система, когато Република България е посочена страна следва да се предвиди компетентност на Софийския градски съд да разглежда и да се произнася по насрещни иски за недействителност.

Такава компетентност за Софийския градски съд следва да се предвиди и по отношение на марките, регистрирани в Патентното ведомство по реда на ЗМГО или по международен ред, когато България е посочена страна и в случаите на предявяване на насрещен иск в хипотезата на вече предявен иск за нарушение, по-конкретно в хипотезата на чл.35, ал.1, т.1 от ЗМГО, когато насрещният иск за отмяна на марката е предявен след като вече е налице висящ иск за нарушение на същата марка, в хипотезата на чл.35, ал.1, т.2 от ЗМГО, когато насрещният иск за отмяна на марката е предявен след като вече е налице висящ иск за нарушение на същата марка и в хипотезата на чл.35, ал.1, т.3 от ЗМГО, когато насрещният иск за отмяна на марката е предявен след като вече е налице висящ иск за нарушение на същата марка, но само в случаите когато въвеждащите в заблуждение действия или бездействие на титуляря на марката предхождат по време действията по нарушение, представляващи предмет на висящия иск за установяване на нарушение.

Целта на съюзния законодател при създаването на системата от правила за защита на марката на ЕС от националните съдилища е била да се запази балансът между необходимостта от предоставяне на високоефективна гражданскоправна защита на

маркопритежателите, гарантираща достъп до правосъдие с европейско качество, същевременно отчитайки спецификите на регулираните обществени отношения в тази област и стремейки се да запази, доколкото това е възможно, националните традиции и особености на позитивното право на държавите членки. Отговорът на въпроса доколко тази система отговаря на целите, за които е създадена, може невинаги да е еднозначен във връзка и с известната ѝ усложненост, но не би могло да се отрече, че на практика е създадена една прецизна система от ясни и точни правила, които гарантират равнопоставеност на достъпа до правосъдие по делата, свързани с нарушения върху марка на ЕС и които в множеството от случаите гарантират осъществяването от страна на националните съдилища на държавите членки на правосъдие с високо качество.

5. НАУЧНИ ПРИНОСИ

Най-напред в първа глава е отделено по-голямо внимание на историческото развитие в страни от днешния Европейски съюз като Германия и Франция и извън него, като Великобритания, Русия и САЩ, което не е разглеждано и представяно в българската доктрина. Принос в тази насока е целият исторически преглед на българското марково законодателство от Устава на различителни знаци (от 1870 г., в сила от 1871 г.) до Закона за марките и географските означения от 2019 г. в кратко резюме и коментари за всеки от българските актове с посочване на техните промени и достижения. Подобен подход е използван и са представени и международните актове като Парижката конвенция за закрила на индустриалната собственост, Мадридска спогодба относно международната регистрация на марки и Протокола към нея, Споразумението за свързаните с търговията аспекти на интелектуалната собственост, Договорът за правото върху марка, Ницката спогодба относно международната класификация за стоки и услуги за целите на регистрация на марките и Виенската спогодба, учредяваща Международна класификация на образните елементи на марките.

Друг принос е проследяването на историческото развитие на марката на ЕС, както и на процесите по създаването и развитието на наднационалната правна уредба в рамките на ЕС, по-конкретно на регламентите относно марката на ЕС и на директивите за хармонизация на националните маркови законодателства на държавите членки, както и съпоставката и анализът им в тяхната хронологична последователност.

Особеностите на защитата на марката на ЕС от националните съдилища на държавите членки и правилата за определянето на международната компетентност и

приложимото право по делата относно марките на ЕС досега не са били обект на самостоятелно и цялостно научно изследване в българската доктрина и в това се откроява първата научна новост на труда. В този смисъл един от основните приноси на настоящата работа е от гледна точка на българското нормотворчество и правоприлагане, защото е първата систематична разработка у нас, засягаща проблемите на защитата на марките на ЕС, съответно, при определянето на компетентността и приложимото право по делата, свързани с нарушения на права върху марка на ЕС след включването на България като равноправен член на Съюза.

На следващо място сред приносните моменти е и изясняването на особеностите на компетентността при спорове, свързани с нарушения на марки на ЕС при действието на Брюкселската конвенция, Регламент 44/2001 и Регламент 1215/2015, както и спецификите на съдебния режим във връзка с марките на ЕС. Наред с това е направено подробно и критично излагане на въпроса за конфликта на компетентности от гледна точка на разработваната тематика. Друг приносен аспект е развиването на въпроса за определянето на съдилищата за марките на ЕС и изискванията за назначаването на съдии в съдилищата за марките на ЕС, като са представени условията за назначаването им в Германия. В труда е направен анализ на териториалната компетентност на съдилищата за марките на ЕС в държавите членки, субсидиарната компетентност на други национални съдилища и компетентността на Службата на ЕС за интелектуална собственост.

Като принос може да бъде отчетено и даването на насоки за най-рационално използване на способите за гражданскоправна защита на правото върху марка на ЕС както в България, така и в производствата пред Службата на ЕС за интелектуална собственост. Всеки конкретен случай изисква отделна преценка на обстоятелствата, защото, както исковите производства за отмяна или обявяване на недействителност на марки на ЕС пред Службата, така и делата пред съдилищата за марките на ЕС в България или друга държава членка са свързани с различни финансови разходи. Възможните гражданскоправни способи за защита в различните държави значително се различават, например в нашето законодателство не са предвидени исковите за установяване на липсата на нарушение, нито исковите за опасност от нарушение, докато в други държави членки могат да се предявяват и такива икове.

Приносно е разглеждането на приложимото право по дела, свързани с нарушения на права върху марка на ЕС с примери от българското, както и от германското, полското и френското законодателство след промените от 2020 г., които не са били обект на изследване и извеждане от български изследователи.

Използван е сравнителноправният аспект да се анализират законодателните решения и съдебната практика в другите държави членки със значително по-богата съдебна практика. По същността си това е една добра възможност да се оценят предимствата и недостатъците на българския Закон за марките и географските означения, особено след като определени искове не са предвидени в нашия закон. По отношение на съдебната практика, трудът би бил от полза и за органите на съдебната власт, някои от които имат право да действат и като съдилища за марките на ЕС за Република България.

6. ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИЯТА

1. **Баталски, К.** Гражданскоправна защита на правото върху марка на ЕС – особености и видове искове. В: Проблеми и предизвикателства на правното регулиране на интелектуалната собственост. Международна научна конференция по повод 80-годишнината на проф. Божана Неделчева. 16 октомври 2019 г. София, УНСС, 2020, 148–161.
2. **Баталски, К.** Особенности при учредяването на изключителната международна компетентност на съдилищата за марките на Европейския съюз при действието на Регламент 2017/1001. Видове основания. В: 100 години УНСС – 100 години право в УНСС. Том I – История, теория и развитие на правото. Актуални проблеми на частното и международното право. София, УНСС, 2021, 303–315.
3. **Баталски, К.** Конфликт на компетентности при спорове, свързани със защита на правото върху марка на ЕС. Съотносима уредба в българското законодателство. – Бизнес и право, №3, 2021, 63 – 93.